

УДК 377.5: 641

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ У КОЛЕДЖАХ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ТЕХНІКІВ-ТЕХНОЛОГІВ ІЗ ТЕХНОЛОГІЇ ХАРЧУВАННЯ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ

Маятіна Н.В., старший викладач
кафедри інформаційно-технічних та природничих дисциплін
Київський кооперативний інститут бізнесу і права

У статті проаналізовано й узагальнено наукові надбання вчених, які досліджували проблему підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності. Розкрито сутність понять «модель» і «моделювання». Представлено класифікацію моделей за різними ознаками. Дається визначення поняття «суттєві властивості моделі». Описано вимоги до моделі цілісного процесу формування досліджуваної якості. Представлено розроблену модель формування у коледжах готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації.

Ключові слова: модель, моделювання, технік-технолог із технології харчування, формування готовності майбутніх фахівців, професійна самореалізація.

В статье проанализированы и обобщены научные достижения ученых, которые исследовали проблему подготовки будущих специалистов к профессиональной деятельности. Раскрыта сущность понятий «модель» и «моделирование». Представлена классификация моделей по разным признакам. Дано определение понятия «существенные свойства модели». Описаны требования к модели целостного процесса формирования исследуемого качества. Представлена разработанная модель формирования в колледжах готовности будущих техников-технологов по технологии питания к профессиональной самореализации.

Ключевые слова: модель, моделирование, техник-технолог по технологии питания, формирование готовности будущих специалистов, профессиональная самореализация.

Maiatina N. V. MODEL OF FORMATION OF READINESS OF FUTURE TECHNICIANS-TECHNOLOGISTS FOR FOOD TECHNOLOGY FOR PROFESSIONAL SELF-REALIZATION AT COLLEGE

The article analyzes and summarizes scientific achievements of scientists who studied the problem of preparation of future specialists for professional activity. The essence of the concepts “model” and “modeling” is revealed. Classification of models by different features is presented. The term of “essential properties of the model” is defined. The article describes the requirements of the model of a holistic forming process of the investigated quality. It is emphasized that the requirement of the adequacy is one of the basic requirements of the model. The developed model of readiness formation of future technicians-technologists for food technology for professional self-realization at colleges is presented.

Key words: model, modeling, technicians-technologists for food technology, readiness formation of future professionals, professional self-realization.

Постановка завдання. У вирішенні питання формування готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації основним завданням є моделювання процесу формування цієї готовності. Основу концепції дослідження складає положення щодо формування готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації на основі акмеологічного підходу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Формування готовності до професійної діяльності розглядали такі науковці, як: Л.В. Антонюк, Г.А. Білецька, А.Н. Бистрюкова, Л.Е. Бекірова, А.В. Гурман, Л.Є. Гусак, М.І. Замелюк, І.С. Коваль, Т.О. Ковалькова, Л.В. Козак, К.Т. Кончович, О.В. Олійник, Е.О. Остапенко, Н.П. Плахотнюк, С.М. Решетник, Л.Б. Служинська, А.Л. Федорчук,

Л.О. Хоменко-Семенова, Н.В. Чорнобрива та ін.

Проблема професійної підготовки майбутніх фахівців харчової галузі цікавила І.А. Дрозіч, Л.В. Козловську, Т.П. Сергеева, І.А. Філімонову. Питанням професійної підготовки майбутніх інженерів-педагогів у галузі харчових технологій займалися А.Ю. Шаура, Н.В. Волкова, Ю.В. Гвоздецька, Н.С. Недосекова, О.Я. Сердюкова, С.І. Ткачук. Дослідження підготовки майбутніх інженерів-технологів харчової галузі до професійної діяльності проводили А.В. Долуда, Т.А. Лазарева. Формування професійної компетентності майбутніх техніків-технологів харчової промисловості досліджували О.Ф. Мельник, Н.С. Сичевська. Проблему формування готовності до інноваційної діяльності майбутніх технологів у коледжах аграрного профілю вивчала В.М. Кобзар.

Вивчивши дослідження науковців, можна зробити висновок, що проблема формування готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів із технології харчування не була предметом спеціального наукового дослідження. З іншого боку, зростаючі потреби держави у висококваліфікованих фахівцях із технології харчування вимагають нового рівня підготовки спеціалістів цього профілю. Отже, вивчення та вирішення цієї проблеми є актуальним питанням професійної підготовки студентів.

Постановка завдання. Метою статті є вивчення й узагальнення наукових досліджень вчених, які розглядали проблему підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності, систематизація власних доробок із зазначеного питання та розробка моделі формування готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. Моделювання – дуже поширене явище в наукових дослідженнях. Розглянемо, як вченими розкривається сутність понять «моделювання» та «модель». Г.С. Цехмістрова в навчальному посібнику «Основи наукових досліджень» визначає моделювання як «непрямий, опосередкований метод наукового дослідження об'єктів пізнання (безпосереднє вивчення яких неможливе, ускладнене чи недоцільне), який ґрунтується на застосуванні моделі як засобу дослідження» [5, с. 92]. Суть моделювання вона вбачає в заміщенні спеціально створеним об'єктом об'єкта, який досліджується. Модель Г.С. Цехмістрова описує уявною або матеріально реалізованою системою, яка відображає чи відтворює об'єкт дослідження та здатна замістити його так, що вона сама стає джерелом інформації про цей об'єкт.

Схоже визначення поняття «модель» зустрічаємо в «Енциклопедії освіти» (головний редактор В.Г. Кремень) – це «уявна або матеріально-реалізована система, котра відображає або відтворює об'єкт дослідження (природний чи соціальний) і здатна змінювати його так, що її вивчення дає нову інформацію стосовно цього об'єкта» [4, с. 95]. Властивості, які є аналогічними і в моделі, і в об'єкта, називаються суттєвими. Одна з основних вимог до моделі – вимога адекватності, тобто відповідність моделі реальності. Модель майбутнього фахівця повинна відображати «об'єктивні закономірності розвитку галузі професійної діяльності, місця і ролі спеціаліста в ній, перелік посад і професіональних функцій, до виконання яких він готується у процесі навчання в системі професійної підготовки, основні

вимоги до змісту знань та умінь, необхідних для успішного виконання професійних обов'язків, а також для подальшого розвитку професійно важливих і особистісних якостей» [4, с. 96].

Д.М. Стеченко спільно з О.С. Чмир моделлю називають «еталон, стандарт, умовний образ будь-якого об'єкта, що застосовується як його замітник для дослідження властивостей, зв'язків предметів і явищ реальної дійсності». Моделювання вони ще називають процесом постановки модельного експерименту і визначають його як «дослідження за допомогою умовних зображень об'єктів або їх аналогів (умоглядних чи фізичних), що мають аналогічні істотно важливі характеристики» [3, с. 271]. Вчені вважають, що моделювання – це одна з базових категорій пізнання. Вони пропонують класифікувати моделі за ознаками:

- за ознакою часу та стану досліджуваної системи (статичні та динамічні);
- за способом математичного опису (аналітичні й алгоритмічні);
- за видом і характером врахування факторів (математичні у складі детермінованих і стохастичних);
- залежно від методу відображення процесів управління (з програмним, оптимізаційним та імітаційним управлінням) [3, с. 177–178].

Д.М. Стеченко та О.С. Чмир визначають такі етапи процесу моделювання:

- визначення мети, об'єкта, терміна, ключових параметрів;
- формування моделі;
- розробка структурної схеми й опис взаємозв'язків елементів цілісної системи, що формує модель;
- вибір методів і процедур моделювання [3, с. 179].

Створюючи модель формування готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації, важливо врахувати вимоги до моделі цілісного процесу формування досліджуваної якості, описані академіком І.А. Зязюном:

- цілісність, яка передбачає проектування і реалізацію всієї послідовності процесу моделювання (постановка цілей і задач, відбір і конструювання системи засобів, реалізація цієї системи, аналіз результатів);
- виявлення динаміки характеру процесу – відображення послідовної зміни етапів процесу, системи засобів вирішення завдань, умов ефективного досягнення результатів;
- включення процесу формування досліджуваної якості в реально здійснюваний педагогічний процес (на всіх етапах і в усіх ситуаціях) [1].

Мета: Формування у коледжах готовності до професійної самореалізації майбутніх техніків-технологів із технології харчування

Акмеологічний підхід

Етапи підготовки: пошуковий, теоретичний, практичний

Принципи: цілеспрямованості, цілісності, поетапності, активності, творчості, адекватності, рефлексивності, зв'язку теорії з практикою

Засоби: практичні завдання, семінари, конференції, проекти, майстер-класи, відкриті лекції, конкурси, виставки, проходження практики, інтернет-засоби

Педагогічні умови:

- підвищення інтересу до професійної діяльності;
- забезпечення мотивації до професійної самореалізації;
- запровадження в навчально-виховний процес акмеологічного підходу (зокрема підсилення мотиваційних установок до здоров'язбереження як його аксіологічного аспекту);
- залучення до ефективної освіти та самоосвіти;
- стимулювання до творчості; заохочування до самооцінювання, самоуправління і самовдосконалення

Готовність до професійної самореалізації

Компоненти	Критерії	Показники
Особистісно-векторний	Мотиваційно-ціннісний	Сформованість мотиваційно-ціннісної потреби у професійній самореалізації
Когнітивний	Інформаційно-знаннєвий	Якісний рівень знань базових, професійно-спрямованих і фахових дисциплін
Діяльнісно-функціональний	Творчо-операційний	Сформованість спеціальних вмінь і навичок
Рефлексивний	Оцінно-регулятивний	Сформованість здатності до самооцінювання, самоуправління, самовдосконалення

Рівні сформованості готовності до професійної самореалізації:

високий, середній, низький

Результат: Сформована готовність до професійної самореалізації

Рис. 1. Модель формування у коледжах готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації

М.О. Чернишова в науково-методичному посібнику «Формування готовності майбутніх менеджерів організації до дослідницької діяльності» дає визначення моделі майбутнього фахівця: «особливий вид стану професійної готовності, орієнтований на результативну професійну діяльність, а також формування й реалізацію ціннісно-розумового досвіду професіоналізації в напрямі підвищення ефективності дослідницької діяльності та саморозвитку». Вона зазначає, що моделювання системи формування готовності майбутніх фахівців спрямоване на підвищення рівня доступності професійних знань, умінь, навичок і мотиваційних процесів «у напрямі наявності у фахівців активної особистої соціально-професійної позиції, зрілості самовизначення раціональних шляхів і механізмів розв'язання дослідницьких завдань». Основою моделювання М.О. Чернишова вважає положення щодо «закономірності розвитку й становлення сучасних соціально-педагогічних систем опанування майбутніми фахівцями професійних знань, умінь і навичок з урахуванням специфіки сфери їх застосування, що характеризує фазу оновлення систем у педагогіці, а також народження нових організаційних структур, нового порядку» [6].

О.В. Олійник модель підготовки майбутніх фахівців розглядає як «графічно представлену систему підготовки, яка відображає структуру і зміст зазначеної підготовки, обґрунтування педагогічних умов ефективної реалізації навчального процесу, розробку відповідного навчально-методичного супроводу та контрольної-діагностичного інструментарію» [3]. Вона представляє таку модель сукупністю структурних блоків, компонентів, педагогічних умов і їхнього змістовного наповнення.

Проведений теоретичний аналіз і визначені педагогічні умови стали основою для теоретичного обґрунтування та розроблення структурно-функціональної моделі формування у коледжах готовності майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації (рис. 1). Виходячи з мети підготовки майбутніх фахівців, базуючись на педагогічних принципах, використовуючи всі необхідні засоби та створюючи відповідні педагогічні умови, на засадах акмеологічного підходу, формування готовності майбутніх техніків-технологів

із технології харчування до професійної самореалізації здійснюється у коледжах у три етапи, завдяки чому отримуємо певний рівень сформованості готовності до професійної самореалізації.

Висновки з проведеного дослідження. Виходячи з вищесказаного, можна зробити такі висновки:

- для одержання успішного результату підготовки у коледжах майбутніх техніків-технологів із технології харчування, а саме сформованості готовності до професійної самореалізації, ефективним буде застосування як педагогічної, так і акмеологічної технологій;

- розроблена модель відображає взаємозв'язок мети підготовки майбутніх техніків-технологів із технології харчування на засадах акмеологічного підходу, принципів, засобів, педагогічних умов цієї підготовки, а також компонентів, критеріїв і рівнів готовності майбутніх фахівців до професійної самореалізації.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямі буде робота над організацією та методикою впровадження такої технології підготовки у коледжах майбутніх техніків-технологів із технології харчування до професійної самореалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Зязюн І.А. Педагогічне наукове дослідження у контексті цілісного підходу. Порівняльна професійна педагогіка. 2011. URL: <http://www.khnu.km.ua/root/res/2-7001-13.pdf>.
2. Олійник О.В. Професійна підготовка майбутніх учителів початкової школи до формування конструктивних умінь молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2017. 285 с.
3. Стеченко Д.М., Чмир О.С. Методологія наукових досліджень: підручник. К.: Знання, 2007. 317 с.
4. Чернишова С.Р., Гузій Н.В., Ляхоцький В.П. Термінологічний словник з основ підготовки наукових та науково-педагогічних кадрів післядипломної педагогічної освіти. К.: ДВНЗ «Університет менеджменту освіти», 2014. 230 с.
5. Цехмістрова Г.С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: Видавничий Дім «Слово», 2004. 240 с.
6. Чернишова М.О. Формування готовності майбутніх менеджерів організації до дослідницької діяльності: наук.-метод. посіб; НАПН України, Університет менеджменту освіти, Інститут менеджменту та психології. К., 2013. 172 с.